

Asia: VN/33605/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sairausvakuutuslain muuttamisesta (VN/33605/2021 ja STM153:00/2021)

Akava ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitusta asiasta.

Akava ei kannata Kela-korvausten leikkaamista. Muutosten ajoittaminen samanaikaisesti koronapandemian aiheuttaman hoitovelan purkamisen, julkisen terveydenhuollon ruuhkautumisen ja henkilöstövajeen sekä hyvinvointialueiden toiminnan aloittamisen kanssa voi aiheuttaa haitallisia seurauksia kansanterveydelle, julkiselle taloudelle ja yritystoiminnalle. Kela-korvausten leikkaukset aiheuttanevat lisäpainetta julkiselle sektorille ja voivat hankaloittaa entisestään palveluihin pääsyä. Hyvinvointialueiden tosialliset mahdollisuudet vastata palvelutarpeeseen ensimmäisinä toimintavuosinaan tulee ottaa päätöksenteossa huomioon. Myös vuonna 2021 työskennellyt monikanavarahoituksen purkamista valmistellut parlamentaarinen työryhmä painotti, että Kela-korvausjärjestelmää kannattaa uudistaa vasta sen jälkeen, kun hyvinvointialueet ovat saaneet toimintansa vakiinnutettua. Akava katsoo myös, että mahdolliseen Kela-korvausten uudistamiseen tulee palata vasta tämän jälkeen. Kela-korvausjärjestelmän muutokset tulisi tehdä lisäksi ennakoitavasti ja riittävän pitkällä siirtymäajoilla.

Kela-korvaukset täydentävät julkista terveydenhuoltoa tukemalla mahdollisuutta käyttää yksityisen terveydenhuollon palveluja ja valita palveluntuottaja. Kela-korvausten leikkaaminen ei ole julkisen talouden näkökulmasta järkevä tapa toteuttaa säästöjä, sillä ne ovat asiakkaan oman rahoitusosuuden vuoksi kustannustehokas keino tukea riittävien terveystalvelujen saatavuutta. Kela-korvauksiin tehdyt leikkaukset lisäävät mitä todennäköisimmin huomattavia kustannuksia muualla.

Kela-korvaus on mahdollistanut hakeutumisen yksityisiin terveystalouteihin oikea-aikaisen hoidon saamiseksi. Vaikka Kela-korvausten taso on laskenut, on korvaus toiminut kannusteena hoitoon hakeutumisessa. Kela-korvaukset ovat tärkeässä roolissa työkyvyn tukemisessa. Jos palvelujen ruuhkautuessa hoito tai kuntoutus viivästyy, pitkäaikaiset sairauspoissaolot lisääntyvät, verotulot vähenevät ja työnantajien kustannukset lisääntyvät. Jos ennaltaehkäisevä tai kuntouttava palvelu jää käyttämättä, kun siirtymää julkiselle sektorille ei tapahdu, voi seurauksena olla ongelmien monimutkaistuminen ja tästä aiheutuva kustannusten kasvu, pahimmillaan pysyvä työkyvyttömyys ja työelämän ulkopuolelle jääminen.

Huomioon tulee myös ottaa, että Kela-korvattavista yksityiskäynneistä merkittävää osaa ei ole riittävästi saatavilla julkisen sektorin kautta. Valtaosa yksityislääkärikäynneistä on kustannustehokasta erikoislääkäritoimintaa, joka ei ole korvattavissa julkisen perusterveydenhuollon tai yksityisten yleislääkärien kautta. Vastaavaa toimintaa ei myöskään ole julkisessa erikoissairaanhoidossa. Esimerkiksi gynekologin ja silmälääkärin palvelut sekä monilla erikoisaloilla välttämättömät kuvantamistutkimukset voivat jäädä Kela-korvausten leikkaamisen myötä erityisesti vähävaraisten ulottumattomiin. Samoin huomattava osa annettavasta fysioterapiasta toteutetaan yksityisellä sektorilla, mikä on mahdollistanut alueellisesti kattavan ja korkealaatuisen palveluverkoston. Fysioterapian tarjoaminen terveyskeskusten kautta ei ole vastaavassa määrin resurssien niukkuuden vuoksi mahdollista. Ehdotuksen mukaan psykoterapiaa korvattaisiin jatkossakin ainoastaan lääkärin antamana. On syytä kuitenkin huomioida, että psykoterapeuttikoulutuksen suorittaneista vain murto-osa on pohjakoulutukseltaan lääkäreitä.

Esitetyt muutokset heikentävät palvelun saatavuutta, lisäävät alueellisia eroja sekä erityisesti pienituloisten mahdollisuutta yksityisen terveydenhuollon palvelujen käyttämiseen ja palveluntuottajan valitsemiseen. Perustuslain nojalla kansalaisilla on oikeus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, joiden riittävä taso on turvattava lainsäädännöllä. Palveluiden järjestämisessä on huomioitava myös muut perusoikeusperiaatteet, kuten yhdenvertaisuus ja syrjintäkielto.

Kela-korvauksilla on myös palvelujärjestelmässä merkittävä ohjaava vaikutus, sillä monet ohjautuvat palveluihin Kela-korvaukseen oikeuttavan lähetteen kautta. Tämä asiakasohjausjärjestelmä tukee myös yksityisen sektorin pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä. Pienillä toimijoilla ei ole riittävästi mahdollisuutta reagoida muutoksiin esitetyssä aikataulussa. Pienten toimijoiden toimintaedellytysten heikkeneminen karsii palveluita erityisesti pienillä paikkakunnilla ja suosii suuria terveydenhuollon toimijoita.

Ojala Katri
Akava ry